

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIUS

SPRENDIMAS

DĖL PUBLIKACIJOSE „VIENUOLIAI Į ISTORINIUS RŪMUS ĮSIKIBO NAGAIS“ („LIETUVOS RYTO“ PRIEDAS „SOSTINĖ“, 2013-10-26, NR. 43/3583) IR „ŠEŠI LENKŲ VIENUOLIAI Į ISTORINIUS RŪMUS ĮSIKIBO NAGAIS“ (WWW.LRYTAS.LT, 2013-10-28) PASKELBTOS INFORMACIJOS

2015 m. liepos 21 d. Nr. SPR-57
Vilnius

2013 m. lapkričio 8 d. Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje buvo gautas pareiškėjo Mažesniųjų brolių konventualų (pranciškonų) ordino vienuolyno (toliau – Pareiškėjas) skundas dėl publikacijose „Vienuoliai į istorinius rūmus įsikibo nagais“ („Lietuvos ryto“ priedas „Sostinė“, 2013-10-26, Nr. 43/3583), „Šeši lenkų vienuoliai į istorinius rūmus įsikibo nagais“ (www.lrytas.lt, 2013-10-28) paskelbtos informacijos.

Pareiškėjas skunde nurodė, kad publikacijos antraštėje „Vienuoliai į istorinius rūmus įsikibo nagais“, paantraštėje „Taip nutiko šešioms lenkų pranciškonams konventualams įsigeidus žūtbūt atsiimti senamiestyje esančius didžiulius rūmus, kurie yra lietuvių raštijos lopšys“ ir teiginiuose „Kovoje dėl Pranciškonų rūmų vis atkreipiamas dėmesys į tai, kad jų įsigeidė tik šeši vienuoliai <...>“, „Nors rotacija yra privaloma, Vilniuje įsikūrusiems pranciškonams konventualams jau dvidešimt metų vadovauja tas pats M. A. Dettlaffas. Išskyrus jį, kiti vienuoliai per šį laikotarpį taip ir nepramoko lietuviškai. Nors lietuviai bandė įsikurti šiame vienuolyne, greitai iš jo pasitraukdavo. Ši vienuolija nėra gyvybinga ir perspektyvi.“, „Todėl dabar linkstama manyti, kad šis objektas turi būti Lietuvos nacionalinės reikšmės kultūros paveldo paminklas ir negali būti atiduotas lenkam.“ paskelbta informacija neatitinka tikrovės ir pažeidžia Pareiškėjo dalykinę reputaciją.

Anot Pareiškėjo, publikacijos pavadinimas yra klaidinantis, parodo išankstinį autoriaus tendencingumą, jame pateiktas vertinimas visuomenei sudaro nuomonę, kad Pareiškėjas į pastatus neturi jokių teisių ir jo reikalavimai yra nepagrįsti. Pasak Pareiškėjo, jo atžvilgiu straipsnio autorius formuoja neigiamą poziciją, bando prieš jį neigiamai nuteikti visuomenę, tuo pačiu nutyli, kad Pareiškėjo iniciatyva pradėtas teisminis procesas leido Lietuvos Respublikai susigražinti vienuolyno pastatus. Pareiškėjo manymu, straipsnio autorius, teikdamas apie jį nuomonę, nenurodė informacijos šaltinio, kurio pagrindu Pareiškėjas vertinimas kaip „neperspektyvi“ vienuolija.

Pareiškėjo teigimu, žurnalistas publikacijoje citavo UAB „Pranciškonų rūmai“, kuriai pastatai nebepriklauso, vadovą, tačiau nepateikė nei Pareiškėjo, nei Romos Katalikų Bažnyčios Lietuvoje pozicijos ir nenurodė to priežasčių. Pareiškėjas skunde pažymėjo, jog viešosios informacijos rengėjas konkrečiu atveju nesilaikė visuomenės informavimo principų, publikacijoje nepagrįstai akcentavo „lenkišką“ vienuolyno kilmę; tokiu būdu buvo kurstoma nesantaika, prasilenkta su žurnalistine etika.

Pareiškėjas žurnalistų etikos inspektoriaus prašo: 1) nustatyti, kad ginčo publikacijoje paskelbti teiginiai pažeidė Visuomenės informavimo įstatymo 3, 19 ir 22 straipsnių reikalavimus; 2) įspėti atsakingus asmenis dėl šių teisės aktų pažeidimų; 3) pareikalauti, kad atsakingi asmenys paneigtų paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją, kenkiančią Pareiškėjo dalykinei reputacijai; 4) priimtą sprendimą paskelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“.

Tirdamas Pareiškėjo skundą, žurnalistų etikos inspektorius kreipėsi į viešosios informacijos rengėjus (skleidėjus) – (1) UAB „Lietuvos rytas“ leidžiamo laikraščio „Lietuvos rytas“ vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoją F. Telksnį, atsakingą už laikraščio turinį ir (2) interneto portalo lrytas.lt valdytoją – UAB „Lrytas“ direktorių R. Baltaduonį, prašydamas paaiškinti ginčo teiginiuose paskelbtos informacijos atitikimą tikrovei įrodančias aplinkybes bei atsakymo teisės nesuteikimo Pareiškėjui priežastis.

F. Telksnys paaiškinimuose nurodė, kad Pareiškėjas ginčija tam tikras žurnalisto pasirinktas vaizdines išraiškos priemones, kurios neva žemina jo dalykinę reputaciją, tačiau iš esmės nepateikia jokių argumentų, pagrindžiančių, jog ginčo teiginiai neatitinka tikrovės ir yra jį žeminantys. F. Telksnio teigimu, tikrovės neatitinka ne ginčo publikacijoje paskelbta informacija, bet Pareiškėjo skundas.

Anot F. Telksnio, teiginyje „Vienuoliai į istorinius rūmus įsikibo nagais“ straipsnio autorius panaudojo frazeologizmą „įsikibo nagais“, kas nurodo faktą, jog Pareiškėjas ilgą laiką kovoja dėl vienuolyno pastatų. Tai skunde patvirtina ir Pareiškėjas, todėl paskelbta antraštė atitinka tikrovę ir negali žeminti Pareiškėjo dalykinės reputacijos.

Dėl teiginiuose „Dabar linkstama manyti, kad šis objektas (t. y. pastatai – F. Telksnio past.) turi būti Lietuvos nacionalinės reikšmės kultūros paveldo dalis ir negali būti atiduodamas lenkams“, „įsigeidė tik šeši vienuoliai“, „šešioms lenkų pranciškonams konventualams įsigeidus žūt būt atsiimti“ paskelbtos informacijos F. Telksnys paaiškino, kad jie atitinka tikrovę, kadangi šiuo metu iš tiesų vyksta svarstymai, jog pastatai gali būti Lietuvos paveldo dalimi, vienuolyne iš tiesų yra tik šeši vienuoliai ir visi jie lenkų tautybės, vienuolynas jau daug metų kovoja dėl pastatų susigrąžinimo, be to, vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojo teigimu, Pareiškėjas nenurodo, kuo konkrečiai šie teiginiai žemina jo dalykinę reputaciją.

Anot F. Telksnio, Pareiškėjas teiginiuose „Nors rotacija yra privaloma, Vilniuje įsikūrusiems pranciškonams konventualams jau dvidešimt metų vadovauja tas pats M. A. Dettlaffas. Išskyrus jį, kiti vienuoliai per šį laikotarpį taip ir nepramoko lietuviškai. Nors lietuviai bandė įsikurti šiame vienuolyne, greitai iš jo pasitraukdavo. Ši vienuolija nėra gyvybinga ir perspektyvi“ neginčija faktų, jog tas pats asmuo vienuolynui vadovauja dvidešimt metų, jog vienuoliai nepramoko kalbėti lietuviškai, kad vienuolyne neįsitvirtino lietuviai, tuo tarpu, straipsnio autoriaus nuomonė, esą vienuolynas nėra perspektyvus, buvo išreikšta sąžiningai ir etiškai, todėl negali žeminti Pareiškėjo dalykinės reputacijos.

Atsižvelgdamas į tai, F. Telksnys paaiškinimuose teigia, kad skirtingai nuo Pareiškėjo skundo, ginčo publikacija atitinka tikrovę, todėl negali žeminti Pareiškėjo dalykinės reputacijos.

UAB „Lrytas“ vardu paaiškinimus pateikė šios bendrovės atstovė advokatė A. Bajorienė. Ji paaiškino, jog ginčo publikacijos rengėja – UAB „Lietuvos rytas“, o pačios publikacijos autorius šios bendrovės darbuotojas A. Dumalakas; UAB „Lrytas“ nėra ginčo publikacijoje paskelbtos informacijos rengėja ir pagal licencinės sutarties, sudarytos tarp UAB „Lrytas“ ir UAB „Lietuvos rytas“, nuostatas skelbdama licenciario (UAB „Lietuvos rytas“) parengtus straipsnius, netikrina informacijos teisingumo, kadangi pastarajam tenka įsipareigojimai užtikrinti informacijos atitiktį teisės aktų reikalavimams. Dėl šių aplinkybių A. Bajorienė nurodė negalinti pateikti paaiškinimų dėl paskelbtos informacijos, be to, pažymėjo, kad ginčo informacijai yra pagrindas UAB „Lrytas“ atžvilgiu taikyti Visuomenės informavimo įstatymo 54 straipsnio 1 dalies 3 punkte numatytą atleidimą nuo redakcinės atsakomybės.

Išnagrinėjęs Pareiškėjo skundą Visuomenės informavimo įstatymo nuostatų laikymosi požiūriu, žurnalistų etikos inspektorius

n u s t a t ė :

Pareiškėjas į žurnalistų etikos inspektorių kreipėsi dėl visuomenės informavimo priemonėje pažeistos savo dalykinės reputacijos, visuomenės informavimo principų pažeidimo ir nesantaikos

kurstymo lenkų kilmės (tautybės) atžvilgiu. Kiekvienas iš šių Pareiškėjo skundo dalykų (prašymų) aptartinas atskirai.

I. Dėl Pareiškėjo dalykinės reputacijos pažeidimo

Juridinio asmens dalykinė reputacija paskleidus apie ją žinias yra ginama, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) žinių paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleistos žinios yra apie konkretų asmenį; 3) faktas, jog paskleistos žinios žemina asmens dalykinę reputaciją; 4) faktas, kad paskleistos žinios neatitinka tikrovės. Pažymėtina, kad žeminančia juridinio asmens dalykinę reputaciją žinia laikoma tikrovės neatitinkanti, asmenį diskredituojanti informacija, kurioje teigiama apie asmens padarytą teisės, moralės ar paprotinių normų pažeidimą, negarbingą poelgį, netinkamą elgesį buityje, šeimoje, viešajame gyvenime, nesąžiningą visuomeninę, komercinę veiklą ir pan. Nuomonės sklaidimo atveju asmens garbė ir orumas gali būti pažeisti, kai asmuo apibūdinamas užgauliai, nepadoriai, iš jo tyčiojasi.

Sprendžiant, ar apie asmenį (taip pat ir juridinį) yra paskleistos tikrovės neatitinkančios jo dalykinę reputaciją žeminančios žinios, kurias būtų galima paneigti, būtina atriboti žinią nuo nuomonės. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 36 dalyje nustatyta, kad *nuomonė* – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų, reiškinių ar įvykių vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nuomonė gali remtis faktais, pagrįstais argumentais ir paprastai ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiamą sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepian ir neiškreipian faktų ir duomenų. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 84 dalyje nustatyta, kad *žinia* – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas faktas arba tikri (teisingi) duomenys. Pagrindas atriboti žinią nuo nuomonės yra tai, kad žiniai taikomas tiesos kriterijus, nes faktų ir duomenų egzistavimą galima nustatyti įrodymais. Atribojant žinią nuo nuomonės būtina analizuoti visą straipsnio ar kalbos kontekstą, pasisakymo aplinkybes, sakinio konstrukciją ir kt. Išvada, ar paskelbta nuomonė, ar informacija apie tam tikrą faktą, gali būti padaryta tik ištyrus ir įvertinus visas konkrečias aplinkybes. Kai asmuo, išreišdamas nuomonę apie įvykius, paskelbia naujas žinias, žeminančias asmens garbę ir orumą ir neatitinkančias tikrovės, asmens teisės yra ginamos įstatymuose nustatyta tvarka.

Pažymėtina ir tai, kad juridinio asmens dalykinė reputacija ginama ne tik nuo ją žeminančių tikrovės neatitinkančių žinių sklaidimo, bet ir nuo nesąžiningos, objektyvaus faktinio pagrindo neturinčios nuomonės (vertinimo), tačiau tokiu atveju nuomonės sklaidai taikytini mažesni apribojimai negu žinių sklaidimui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014-04-25 nutartis byloje Nr. 3K-3-234/2014). Asmens teisė į garbę ir orumą (dalykinę reputaciją) suprantama kaip jo teisė reikalauti, kad viešojo nuomonė apie jį būtų formuojama žinių, atitinkančių tikruosius jo poelgius, pagrindu ir moralinis vertinimas atitiktų tai, kaip jis tikrovėje vykdo įstatymų, bendražmogiškos moralės normų reikalavimus; pagrįsta ir objektyvi kritika ginama, jei ji išreiškiamą tinkamai – neįžeidžiant asmens, nesiekiant jo žeminti ir menkinti, o turint pozityvų tikslą – išryškinti asmens ar jo veiklos trūkumus ir siekiant juos pašalinti; subjektyvūs samprotavimai pripažintini žeminančiais garbę ir orumą (įžeidžiančiais), kai jie nesąžiningi, neturintys objektyvaus faktinio pagrindo, suponuoja neigiamas visuomenės nuostatas dėl asmens, apie kurį reiškiamą nuomonė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014-02-19 nutartis byloje Nr. 3K-3-30/2014); neetiška, nesąžininga, nesiremiant jokiais argumentais ar faktais arba tam tikrus faktus nutylint reiškiamą nuomonė gali būti pripažinta žeidžiančia asmens garbę ir orumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015-01-27 nutartis byloje Nr. 3K-1-219/2015).

Pareiškėjas skunde nurodė, kad ginčo publikacijoje tikrovės neatitinka, jo dalykinę reputaciją pažeidžia šie teiginiai: „Vienuoliai į istorinius rūmus įsikibo nagais“ (publikacijos antraštė), „Taip

nutiko šešioms lenkų pranciškonams konventualams įsigeidus žūtbūt atsiimti senamiestyje esančius didžiulius rūmus, kurie yra lietuvių raštijos lopšys“ (publikacijos paantraštė), „Kovoje dėl Pranciškonų rūmų vis atkreipiamas dėmesys į tai, kad jų įsigeidė tik šeši vienuoliai <...>“, „Nors rotacija yra privaloma, Vilniuje įsikūrusiems pranciškonams konventualams jau dvidešimt metų vadovauja tas pats M. A. Dettlaffas. Išskyrus jį, kiti vienuoliai per šį laikotarpį taip ir nepramoko lietuviškai. Nors lietuviai bandė įsikurti šiame vienuolyne, greitai iš jo pasitraukdavo. Ši vienuolija nėra gyvybinga ir perspektyvi.“, „Todėl dabar linkstama manyti, kad šis objektas turi būti Lietuvos nacionalinės reikšmės kultūros paveldo paminklas ir negali būti atiduotas lenkams.“

Nors dalis informacijos ginčo teiginiuose pateikta vertinamuoju aspektu, t. y., atskleidžia subjektyvų viešosios informacijos rengėjo arba šaltinio, kuriuo jis remiasi, požiūrį į tikrovėje egzistuojančius įvykius ir (ar) aplinkybes („įsikibo nagais“, „įsigeidė žūtbūt atsiimti“, „vienuolija nėra gyvybinga ir perspektyvi“, „linkstama manyti“), ginčo teiginių faktinį arba konstatuojamąjį pagrindą sudaro žinios apie tai, kad: (1) (šeši) lenkų pranciškonų vienuoliai – konventualai – siekia atsiimti senamiestyje esančius istorinius (Pranciškonų) rūmus; (2) vienuoliai kovoja dėl šių rūmų nuosavybės atkūrimo; (3) Pranciškonų rūmai yra lietuvių raštijos lopšys; (4) Vilniuje įsikūrusiems pranciškonams konventualams jau dvidešimt metų vadovauja M. A. Dettlaffas; (5) išskyrus M. A. Dettlaffą, kiti vienuoliai nemoka lietuvių kalbos; (6) vienuolyne bandydavę įsikurti lietuviai greitai iš jo pasitraukdavo; (7) yra / egzistuoja nuomonė, jog Pranciškonų rūmai turi būti (yra) Lietuvos nacionalinės reikšmės kultūros paveldo paminklas ir negali būti atiduotas lenkams.

Remiantis skundo tyrimo metu surinkta informacija, Pareiškėjas yra Lietuvoje registruota ir veikianti tradicinė Romos katalikų religinė bendruomenė. Pareiškėjas dar 2004 m. liepos 14 d. kreipėsi į teismą, prašydamas negaliojančiu pripažinti atsakovų – Lietuvos mokslo ir technikos draugijų asociacijos ir UAB „Mokslo ir technikos rūmai“ (šiuo metu UAB „Pranciškonų rūmai“ – *past.*) – 1991-07-11 aktą (pagal kurį Lietuvos mokslo ir technikos draugijų asociacija (prieš tai Lietuvos Mokslinės-techninės kūrybos draugijų – *past.*) perdavė ginčo pastatus 1991-07-02 įsteigtai UAB „Mokslo ir technikos rūmai“), panaikinti dalies pastatų, esančių Vilniuje, Trakų g. 9 / Pranciškonų g. 1, teisinę registraciją atsakovo UAB „Pranciškonų rūmai“ vardu ir įpareigoti UAB „Pranciškonų rūmai“ grąžinti šiuos pastatus valstybei. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ieškovu į bylą įstojo nuo 2010 m. spalio 15 d. Po devynerius metus trukusio teismo nagrinėjimo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2013 m. vasario 8 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-8/2013 paliko žemesnių instancijų teismo nutartį nepakeistas. Teismai pažymėjo, kad, 1940 m. gruodžio 10 d. nacionalizacijos aktu Nr. 149 neteisėtai nusavinus Mažesniųjų brolių konventualų (pranciškonų) ordinui (t. y. Pareiškėjui) istoriškai priklausiusius ginčo pastatus, negalėjo atsirasti ir neatsirado teisėta valstybinė šių pastatų nuosavybė, todėl nuosavybė negalėjo būti teisėtai perduota ir profesinėms sąjungoms, o vėliau ir atsakovui – UAB „Pranciškonų rūmai“. Teismų vertinimu, ginčo pastatai buvo perduoti tik operatyviojo tvarkymo (patikėjimo) teise, kuri nesukūrė nuosavybės teisės. Atsižvelgiant į tai, 1991-07-11 aktas pripažintas negaliojančiu, o ginčo pastatai grąžintini Lietuvos valstybei.

Po Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties Pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę, prašydamas atkurti nuosavybės teisę į pastatus, tačiau iki šiol ginčo pastatai Pareiškėjui neperduoti, nors Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1992 m. gruodžio 3 d. potvarkiu Nr. 1183p „Dėl patuštintų patalpų, esančių Vilniuje, Kėdainių g. 8/4, Pranciškonų g. (buvusi Kretingos g.) 3/6, Trakų g. 9/1 grąžinimo Vilniaus arkivyskupijai“ įpareigojo Vilniaus miesto valdybą grąžinti patalpas Vilniaus arkivyskupijai. Be kita ko, nekilnojamasis turtas, remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. spalio 30 d. nutarimu Nr. 983 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 868 „Dėl valstybės nekilnojamojo turto Vilniuje, Pranciškonų g. 1, perdavimo Ūkio ministerijai“ pakeitimo“, perduotas valstybės įmonei Valstybės turto fondui valdyti, naudoti ir disponuoti juo patikėjimo teise.

Pranciškonų vienuolyno ansamblis, remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-11-20 nutarimu Nr. 1378 „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių paskelbimo kultūros paminklais“, yra

paskelbtas / pripažintas Lietuvos istorijos ir kultūros paminklu, įregistruotas Kultūros vertybių registre. 2013 metų pabaigoje Pranciškonų vienuolyno pastatus pasiūlyta įrašyti į Valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašą.

Pareiškėjas neginčija minėtų aplinkybių, sudarančių faktinį pagrindą, tačiau pažymi, jog ginčo teiginiais viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) visuomenei leido susidaryti nuomonę (įspūdį), kad Pareiškėjas į pastatus neturi jokios teisės, todėl, siekdamas juos susigražinti, elgiasi neteisėtai ir nesąžiningai.

Su tokia Pareiškėjo daroma išvada negalima sutikti. Nepaisant to, kad viešosios informacijos rengėjas ginčo informaciją Pareiškėjo atžvilgiu pateikė kritiškai (ne taip, kaip norėtų Pareiškėjas), nei Pareiškėjo skundžiamuose, nei kituose publikacijos teiginiuose (1) nėra teigiama apie tai, kad Pareiškėjui pastatai nepriklauso ar kad jis neturi į juos jokių teisių, taip pat (2) nėra paskelbta, jog Pareiškėjas elgėsi neteisėtai arba nesąžiningai. Konkrečiu atveju viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) lakoniškai, tačiau neiškreipdamas pagrindinių faktų, informavo apie Lietuvos Aukščiausiojo Teismo sprendimą ir apie tai, kad Pareiškėjas nedelsdamas kreipėsi į valstybę dėl vienuolyno pastatų gražinimo („Lietuvos Aukščiausiasis teismas paskelbė verdiktą – pranciškonų vienuolynas turi būti gražintas valstybei. To reikalavo ieškovai – Mažesniųjų brolių konventualų (pranciškonų) ordino vienuolynas. <...> Teismui paskelbus neskundžiamą nutartį, pranciškonai konventualai suskubo pareikšti tikį, kad valstybė nedels ir vienuolyną gražins broliams.“). Kadangi Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nesprenė klausimo dėl vienuolyno pastatų gražinimo Pareiškėjui, viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) negali būti laikomas nutylėjusiu aplinkybę apie Pareiškėjo nuosavybės teises į pastatus ar tai, kad Pareiškėjas savo lėšomis įregistravo valstybės nuosavybės teisę į pastatus viešajame registre. Be to, svarbi aplinkybė vertinant ginčo teiginius yra ta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki publikacijos paskelbimo Pareiškėjui nebuvo gražinusi nekilnojamojo turto. Tai reiškia, kad Pareiškėjo nuosavybės teisių į nekilnojamąjį turtą atkūrimo ir jo gražinimo klausimas ginčo publikacijos paskelbimo metu nebuvo išspręstas (pastatai Pareiškėjui nėra gražinti iki šiol – *past.*).

Pažymėtina ir tai, jog publikacijoje viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) kelia ne tiek Pranciškonų vienuolyno nuosavybės teisių atkūrimo ar šio proceso vilkinimo klausimą, kiek klausimą dėl tinkamos pastatų priežiūros (išsaugojimo), kuris aktualus po teismo priimto sprendimo pasikeitus pastatų valdytojui. Rūpintis Pranciškonų vienuolyno – Lietuvos istorijos ir kultūros paminklo – išsaugojimu yra valstybės ir visuomenės interesas, norint perduoti jį ateities kartoms, sudaryti sąlygas visuomenei jį pažinti ir juo naudotis. Todėl šiuo požiūriu negalima sumenkinti ar paneigti viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) noro informuoti visuomenę apie vienuolyno pastatų priežiūrą ar sąlygas (jos publikacijoje įvardytos kaip „grėsmė“).

Ginčo situacijoje matyti, kad vienuolyno pastatų valdymas, naudojimas ir disponavimas patikėjimo teise iš Ūkio ministerijos (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 11 d. nutarimas Nr. 868 „Dėl valstybės nekilnojamojo turto Vilniuje, Pranciškonų g. 1, perdavimo Ūkio ministerijai“) valstybės įmonei – Valstybės turto fondui (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. spalio 30 d. nutarimas Nr. 983 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 868 „Dėl valstybės nekilnojamojo turto Vilniuje, Pranciškonų g. 1, perdavimo Ūkio ministerijai“ pakeitimo“) perėjo neatsitiktinai. Svarbu, jog iki tol Ūkio ministerija nekilnojamojo turto net nebuvo perėmusi todėl, kad (1) nebuvo numaciusi pastatų administravimo mokesčiams reikalingų lėšų, taip pat (2) neturėjo žmogiškųjų išteklių šiai ministerijai nebūdingoms funkcijoms atlikti, (3) negalėjo užtikrinti, kad nekilnojamasis turtas būtų valdomas, naudojamas ir juo disponuojama laikantis efektyvumo ir visuomeninės naudos principų (Ūkio ministerijos 2013-09-24 raštas Nr. (37.2-35)3-5375). Ūkio ministerijos nuomone, laikinas nekilnojamojo turto perdavimas Valstybės turto fondui išsprendžia šio turto išlaikymo ir administravimo problemas (Ūkio ministerijos 2013-10-01 raštas Nr. (37.8-35)3-5581).

Pranciškonų vienuolyno pastatai Ūkio ministerijai buvo perduoti siekiant išspręsti klausimą dėl nuosavybės teisių Pareiškėjui atkūrimo. Tai patvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 11 d. posėdyje 29 klausimu („Dėl valstybės nekilnojamojo turto Vilniuje, Pranciškonų g. 1, perdavimo Ūkio ministerijai“) priimtas 2 protokolinis nutarimas – pavesti Ūkio ministerijai teisės aktų nustatyta tvarka spręsti klausimą dėl Mažesniųjų brolių konventualų (pranciškonų) ordino vienuolyno nuosavybės teisės į valstybei nuosavybės teise priklausančius pastatus Vilniuje, Pranciškonų g. 1, atkūrimo. Todėl, iš vienos pusės, nekilnojamojo turto perdavimas Valstybės turto fondui galėjo atrodyti kaip Pareiškėjo nuosavybės teisės į vienuolyno pastatus atkūrimo proceso vilkinimas, nes, būdamas nekilnojamojo turto patikėtinis, Valstybės turto fondas negalėtų perduoti nekilnojamojo turto Pareiškėjo nuosavybėn Lietuvos Respublikos religinių bendrijų teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka (Valstybės turto fondo 2013-09-16 raštas Nr. (30)3R-2030). Iš kitos pusės, vykdydama minėtą nutarimą, Ūkio ministerija nurodė negalinti priimti sprendimo dėl nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą atkūrimo, kadangi trūksta tikslios informacijos dėl siekiamo grąžinti nekilnojamojo turto ploto padidėjimo ir konstrukcijų pakeitimo (Ūkio ministerijos 2013-09-24 raštas Nr. (37.2-35)3-5375). Atkreiptinas dėmesys ir į tai, jog svarstant pastatų grąžinimo klausimą Pareiškėjui, iškilo abejonių dėl vieno iš pastatų (t. y. bokšto–varpinės) nuosavybės teisės atkūrimo (Teisingumo ministerijos 2013-08-30 raštas Nr. (1.8.)2T-1098).

Pirmiau aptarta situacija rodo, kad nekilnojamasis turtas – Pranciškonų vienuolyno pastatai, siekiant užtikrinti, kad jis būtų valdomas, naudojamas ir juo disponuojama laikantis efektyvumo ir visuomeninės naudos principų, Valstybės turto fondui buvo perduotas laikinai – iki bus išsiaiškinta, ar galima atkurti Pareiškėjo nuosavybės teisę į vienuolyno pastatus, grąžinant juos natūra pagal Lietuvos Respublikos religinių bendrijų teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo tvarkos įstatymą. Įvertinus tokias ginčo informacijos paskelbimo aplinkybes, negalima daryti vienareikšmių išvadų apie Pareiškėjo nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą turinį bei apimtį, kadangi šių teisių atkūrimo klausimas kompetentingų valdžios institucijų nebuvo iki galo išspręstas. Atsižvelgiant į tai, atitinkamai iš viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) negalima reikalauti, kad vienuolyno pastatų savininku jis būtų įvardijęs Pareiškėją. Sutiktina su Pareiškėjo argumentu, kad abejonių visuomenei dėl Pareiškėjui priklausančių nuosavybės teisių į pastatus galėjo kilti, tačiau pagrindo tam davė ne tiek ginčo publikacija, kiek tam tikrų valdžios institucijų iki publikacijos paskelbimo išsakytos abejonės ir (ar) delsimas Pareiškėjo atžvilgiu priimti atitinkamus sprendimus.

Pareiškėjas taip pat nurodo, kad viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas), akcentuodamas vienuolių kilmę (lenkai) ir skaičių (šeši), ginčo teiginiais paskleidė apie jį išimtinai neigiamą informaciją: vienuoliją (t. y. Pareiškėją) įvardijo kaip negyvybingą, neperspektyvią, nevykdančią rotacijos, o jos vienuolius – atvykėliais, lenkais, nemokančiais lietuvių kalbos, be to, teigdamas apie vienuolyno neperspektyvumą ir apie tai, kad vienuolynas negali būti atiduotas lenkams, nenurodė šios informacijos šaltinių, todėl išvadas darė nesąžiningai.

Sutiktina, kad ginčo informacija apie Pareiškėją paskelbta kritiškai, Pareiškėjui nepalankiai. Tačiau kritiškas informacijos skelbimas nebūtinai pažeidžia nuomonės raiškos reikalavimus ar juridinio asmens dalykinę reputaciją. Atsižvelgiant į nuomonei keliamus sąžiningumo ir etiškumo reikalavimus, tam tikrų detalių paryškimas ar akcentavimas negali būti laikomas pažeidimu, jei nuomonė nėra išreikšta menkinančia ar niekinančia forma (etiškumo reikalavimas), jei pateikiant nuomonę sąmoningai nėra nutylima reikšminga informacija (sąžiningumo reikalavimas). Konkrečiu atveju tiek vienuolių tautybės, tiek skaičiaus nurodymas, tiek pranešimas, kad lietuviškai kalba tik vienas jų, o vienuolijoje ilgai nevyksta rotacija, savaime nėra niekinantys ar menkinantys dalykai, juolab, kad šios aplinkybės atitinka tikrovę ir dėl jų nėra ginčo. Atkreiptinas dėmesys, kad teisė skleisti informaciją ir idėjas apima ne tik teisę skleisti neutralią informaciją ir idėjas, kurios yra palankios ir neįžeidžiančios, bet ir informaciją, kuri yra šokiruojanti, trikdanti visuomenę ar jos dalį (Europos Žmogaus Teisių Teismo 1991-05-23 sprendimas *Oberschlick prieš Austriją*, Nr. 11662/85).